

Izbaja vsak četrtek,
Velja s poštnino vred in
v Mariboru s pošiljanjem
na dom
za celo leto . . . 3 fl.
" pol leta . . . 1 fl. 50 k.
" $\frac{1}{4}$ " . . . — fl. 80 k.
Brez pošiljanja na dom
za celo leto . . . 2 fl. 50 k.
" pol leta . . . 1 fl. 30 k.
" $\frac{1}{4}$ " . . . — fl. 70 k.
" Posamezni listi se dobijo
pri knjigarju Novaku na
velikem trgu za 5 k.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

Podučiven list za slovensko ljudstvo.

Naročnino sprejema vred-
ništvo v Mariboru.

Rokopisi se ne vračajo,
neplačani listi ne
prijemajo.

Oznanila se prijemajo in
plača se za navadno vrstico
če se oznanilo natisne en-
krat, 10 kr., če dvakrat,
15 kr., če trikrat 20 kr.,
in vsakokrat za kolek 30 k.

„Poduk v gospodarstvu bogati deželo.“

Štv. 7.

V Mariboru 17. februarja 1870.

Tečaj IV.

Pravica.

Pravica je podstava državam. To geslo je imel rajni cesar Franc, geslo je jederno in istinsko. Kakor se podere hram, če se mu podstava izpodbije, tako se podere država, če se ji podstava pravica izpodbije. Smemo pa še iti dalje in reči: Pravica je namen in naloga države.

Kdar gre kmet na dačo, si misli: no, res težko sem si denar nabral, ali nosim ga vedoč, da me zato država brani, da morem žeti, kar sem sejal, da mi post. lokavi Turki ne odženo živine, ne požgejo hiše, ne izpustijo vina. V isti namen rad daje tudi vsak državljan svojega sina v vojsko. — Država nam brani življenje in imenje proti vnapjemu sovražniku.

Pa tudi doma so vsasi pravde, prepiri, tatvine, moritve in ropstva. Država je, ki nas brani po svojih postavah sodnikov in vojakih na časti, življenju, premoženju tudi proti domačim sovražnikom. Država je tedaj odvetnica pravice za vunaj in znotraj.

Recimo, da je pravica za vse strani spoznana, da je vsaka država pravična, onda je na celem svetu mir. A žali Bože, da so mnenja o pravici v mnogih rečeh jako različna, a tudi z zavestjo se dela krivica.

Kaiserfeld in njegovi vrstniki v državnem zboru pravijo, Nemci naj imajo nadvlado nad Slovani, ker so prvi pa bolj omikani. Nadvlada pa pomeni storiti krivico Slovanom, in izgovarjati se na višo omiko, pomeni grešiti na narodnost Slovanov, kakor bi si oni ne vedli pomagati, ne vedli najti pravice, niti se boriti za njo.

Petrino predlaga, naj se ono, kar Poljaki zahtevajo zase, daje tudi vsem drugim narodom in deželam, in isti Poljaki in vsi Nemci, razun štirih, predloga ne podpirajo. Poljakom in Nemcem je tedaj pravica, da jaz sam smem žeti in pobirati, vi drugi pa le delajte in plačujte. Vi svobodneži, aj, aj!

Imamo postavo, da so deželni jeziki v deželi ravnopravni, in nek uradnik v Radgoni, ki pa ni edin, tolmači to postavo kažoč: če sta nemški in slovenski jezik na Štirnem si v pravici ravnopravna, smem jaz uradnik si izlirati kterege jaz uradnik hočem in izberem si nemškega, ti Slovenec davkonoša kot stranka pa molči, saj ne veš, kaj je ravnopravnost. Bog me, ko bi Slovenec ne vedel pravice, jo čuti v sreč. Modrovanje uradnikovo pa je tako, kakor je grški sofist dokazal, da sta mladi pes in sin sosedov si brata. Pre pes ima očeta, sosedov sin ima tudi očeta, oba sta sosedova, oba sta sina, tedaj sta si brata. Fuj!

Nadalje, na Českem je volilni red, ki ga je napravil Šmerling in še zdaj velja, po njem voli 92.000 volilcev enega poslanca in 15.000 volilcev tudi enega. Pomisliti je, da so zadnji volileci Nemci, prvi pa Slovani. Tako ima v Dalmaciji 40 tisoč Taljanov proti 400 tisočem Slovanov večino v deželnem zboru, po istem Šmerlingovem volilnem redu. Na Štirnem je $\frac{2}{5}$ Slovencev in $\frac{7}{63} = \frac{1}{9}$ poslancev slovenskih, na Koroškem pa za 120.000 Slovencev noben slovenski poslanec po istem Šmerlingovem volilnem redu. Enako je s srednjimi in visokimi šolami.

Pravica je podstava in celo naloga države. Če se godé v državi reči, ki pravici nasprotujejo in se te prikazni ne odstranijo in so s pomislkom obrnjene proti večini prebivalstva, onda se podstava države ruši in država sama je v

propadu. Tudi je država postala odveč, če se jen namen ne izpolnuje. Kako bi tudi narodi mogli le hoteti biti člani one države, kder nebi našli pravice, zarad ktere vendar dače plačujemo in svoje sine smrtni nevarnosti žrtvujejo?

Tudi zgodovina uči, da države razpadejo, kder pravica ne vlada, druge države pa se širijo, kder je bramba pravice zagotovljena in pravica in njena družica svoboda najčisteje ohranjena. Kako bi tudi inace biti moglo, oni ki krivico dela, in oni ki krivico trpi, in si zato skuša svojo pravico braniti, sta nasprotnika, celo sovražnika, pride do boja in običajen človek tako kakor običajen narod, se bori rajši do smrti, kakor bi krivico trpel. Gre li vojska med celimi strankami v državi in v veliki meri, kako bi inace biti moglo, nego da država razpade. Podstava pravica je minola, še hram, država sama mora pasti.

Prva lastnost pravice pa je enakost, enaka mera, enaka vaga vsakemu. Zato ima Pravica zavezane oči, da pravo deleča, ne dela razločka med siromakom in bogatcem, med lepim licem in grdim, med zlahnikom in prostakom, med nališpanim narodom in prvotnim, ampak pravo deli po istini ne gledeča na osebo, kdo je in kakšna je.

Če zato hoče Avstrija biti in ostati, mora biti vsem narodom enaka, pravična, morajo biti narodi ravnopravni, kako avtonomijo si iščejo dobiti Poljaki, in jo imajo Magjari in Nemci, enako morajo dobiti tudi vsi drugi, Slovani in Romani. V tem smislu se naj ustava prenaredi z ozirom na vse narode in na zgodovinski razvitek in na celoto avstrijsko. Pravica je podstava državam, kjer se podstava podere, tam so razvaline, koje potlej sosed pod svojo streho spravi.

Narodni jezik naj velja!

Veliko je važnih, pa na versko in narodno gibanje, kakor tudi na znanstveno napredovanje jako upljivih vprašanj. Časov dub tirja rešitve; pa kdo bi mogel vse naenkrat rešiti? Nikdo; tudi jaz ne morem. A če tudi ne more vsega, more vendar vsak nekaj. Denes vam hočem odgovorjati na pitanje, kaj je vzrok, da pri nas znanstvo, in vsled omika premalo napreduje?

En vzrok je vsemu slovenskemu svetu dobro znan. Med znanstvenim napredovanjem in med nami je brezno, kterege preskočiti ni moči, in zid, kterege ne bodemo nikdar preplezali. Ta zid, ovo brezno nič drugega ni, kakor tuji, ali če po pavlovskem povem, barbarski jezik. Ovi zid bo treba podreti, z njim brezno zasipati. Pirojeni, materni, domači jezik, slovenščino moramo imeti, je sredstvo, brez kterege ne bomo nikdar prišli do znanstva, do prave omike; ker to nikak ni mogoče, in čudežev tam Bog ne čini, kder prirodna sredstva so in zadostujo. Nasprotnik božji, nasprotnik znanstva in omike, in naš sovražnik je torej vsak, bodi Grk ali Scit, nosi mitro ali pinjo, kdorkoli idejno ali potršno, sredno ali neposredno, uradno ali osebno, v cerkvi ali v državi — naš jezik zametuje ali zaničuje, krade ali rop, ovira ali izpodriva.

Zatorej je gibanje za narodni jezik kakor za narodnost sploh sveta pravična borba. Svojega jezika ne smemo oddati, ni za cesarja, ni za vero. Cesarju, kar je cesarskega, Bogu, kar božjega; jezik pa je narodov! Vera jezika ne more terjati; vsak jezik je pred njo in po njej ravnopraven.

Cesar ima pravico terjati spoštovanje postav, jezika terjati nima pravice. Narodnega jezika ne sme ovirati, ne sme jemati ni za kazen, ni za državno korist. Pravici do narodnega jezika se ne sme, in veljavno ne more odpovedati nikdar, tudi celi narod ne. Kajti celi narod ni nikdar na svetu, in sedajnost ne sme krivice delati bodočnosti. Naša pravica je tudi naših potomcev pravica. Naša narodnost in naš jezik je blago izročeno, depositum, katero velja potomcem izročiti, ali brez potomstva umreti!

Nehajte forej, nehajte in zapustite krvavokrivčni boj, odstopite od satansko brezbožne vojske zoper narodnost in jezik! Vi ne smete, Bog je svedok, Vi ne smete zmagati. In Vi narodi božji na zemlji! zapustite nemarnost, branite se; Bogu in svojim potomcem ste odgovorni.

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Hruške.

12. **Pikasti tern** (Punktirter Sommerdorn) raste po navadnih vrtih in krajih, tudi ob stezah. Drevo je veliko, jako trpeče, zdravo in obilne rodovitnosti; raste v težki in peščeni zemlji. Sad je bolj letni, velik, rujavkast, pa izvrsten za jed in dober za gospodarske potrebe.

13. **Bela maslenka** (weisse Herbstbutterbirne) raste po brežinah, vrtih in polju; vendar hoče nekoliko vlažne in nekaj rodovitne ilovce. Sad dozori meseca oktobra, kdaj še poprej; je srednje velikosti, belo-rumen; izvrsten za jesti, gospodarstvo in sušilo.

14. **Grunckovka** (Grunckovec, Winterbirne) se sadi po višinah, vrtih in polju. Drevo je čvrsto, zdravo, nobene čutljivosti, in jako velike rodovitnosti. Sad dozori v pozni jeseni; je zlo velik, zelen, prav dober za vžitek in dober za gospodarsko rabo.

15. **Podolgovatka** (lange grüne Herbstbirne) raste po bregih, vrtih in polju. Drevo je lepo, zdravo, in tudi po odsolčnih severnih krajih še velike rodovitnosti. Sad dozori meseca oktobra, je srednje velikosti, zelen in zlo dober za jed, dober pa za gospodarstvo.

16. **Sivka jesenska** (graue Herbstbutterbirne) se sadi po navadnih krajih kderkoli. Drevo raste zdravo, in je še celo v nekoliko vlažni zemlji rodovito. Sad je jesenski, jako priljubljen in čistan, ki se lahko proda; je velik rujavkast; izvrsten za vžitek, in dober za razno gospodarsko rabo.

17. **Württembergški kralj** (Roi de Württemberg) raste po navadnih krajih in vrtih. Drevo je sila rodovito; hoče pa rodovito zemljo. Sad dozori v začetku oktobra meseca ali vinotoka, je precej velik, rumen, nekoliko rudeč, jako dober za jed, in dober za gospodarstvo.

18. **Jesenska maslenka** (rothe Herbstbutterbirne) se sadi po navadnih krajih, vrtih in polju. Drevo je čvrsto in zdravo, rodovito pa posebno v ilovci. Rodi izvrstni jesenski sad, srednje velikosti, rujavkast; zlo dober za vžitek, in dober za gospodarsko rabo.

19. **Rudeča maslenka bergamotska** (rothe Borgamotte) raste po vrtih, polju in navadnih krajih. Drevo je zdravo, in jako rodovito; želi pa toplo zemljo, bolj peščeno. Sad je jesenski, srednje velikosti, sivo-rujav; jako dober za jed, in dober za gospodarstvo.

20. **Krasana** (Crasanne) se sadi po vrtih, polju in navadnih krajih. Drevo in sad je velike vrednosti, ki dozori v pozni jeseni, in je zlo ljubljen, ki se lahko proda nagloma; je skoraj velik, zelen in prav dober za jesti, dober pa za gospodarsko rabo.

21. **Motovka** (Wildling von Matte) raste po bregih, vrtih in polju. Drevo povsod rado raste, le v presuhi zemlji ne; je pa zlo rodovito in prekoredno trpeče. Sad je pozni jesenski, srednje velikosti, zelen, dober za jed in gospodarstvo.

22. **Hardeponka** (Hardenponte-Winter-Butterbirne) se sadi po vrtih, polju in navadnih krajih; močno in zdravo raste in je jako rodovito. Sad je jesenski precej pozni, pa zlo čistan; velik, zeleno-rumen, izvrsten za jed in dober za gospodarstvo.

23. **Dilevka** (Diel's Butterbirne) sadi se po navadnih krajih, vrtih in polju; drevo je zlo rodovito. Sad je

pozni jesenski, velik, zeleno-rumen, rujavo-pikast; za kuhinsko rabo v vsaki zemlji dober, za jed pa mora dozoreti v vlažni mastni zemlji, da bo posebno slasten in dober za gospodarstvo.

24. **Kalomanka zimska** (Calomas köstliche Winterbirne) raste po vrtih, polju in navadnih krajih in je velike rodovitnosti. Sad je jesenski, precej pozni, srednje velikosti, zelenkast, dišeči; prav dober za vžitek in dober za gospodarstvo. (Dalje prih.)

Pod lipo.

(Zbrano je mnogo kmetov pri Ljubomiru.)

Semenko. Kaj pa važnega delajo zdaj naši državni poslanci v dunajski zbornici.

Iglič. Lesenjači, hočete reči. Tam so zdaj po Rechbauerjevem predlogu začeli odpravljati konkordat.

Brezovec. Zakaj pa se pravi dvorana državnega zbora „lesenjača“?

Iglič. Ker je napravljena iz lesa! Prej se je tudi zvala Schmerlingovo gledišče, katero ime je tudi prav prilično bilo.

Semenko. Tedaj konkordat so spet začeli odpravljati! kaj drugega posla nimajo? Ne morem zapopasti, kaj nam je ta revni konkordat napoti, saj nas celo nič ne stoji! Po mojem mnenju bi mnogo koristnejše bilo, če bi se odpravljali vojaki, t. j. če bi se znižale njih številke, ker te nas strašno mnogo stojijo, nikder nič ne hasnijo in gospodarstvu se po njih odtegnejo najboljše moči.

Ljubomir. Prav imate g. župan. Nas naša vojska strašno mnogo stoji, ali ravno tako se tudi godi drugim velikim vladam, p. Ruska, Pruska, Francoska, Italijanska, vse imajo velike armade.

Iglič. In vse te države nesejo velike armade na kant?

Ljubomir. Prav imate, ravno tako kakor našo srenjo mnogi ponočni strežaji, o katerih smo govorili danes teden.

Semenko. Res je in Vi ste nam obljubili, da nam danes hočete razložiti, kako bi se dalo v tem pomagati v velikem in v malem. Prosimo razložite nam to!

Ljubomir. Naši srenji bi se v tem pomagalo, se ve da, če bi se tudi z drugimi soseskimi srenjami dalo v tej stvari kaj storiti, take-le: Župani, predsedniki ali kako se pravi srenjskim predstojnikom, bi se naj sošli in ustanovili, da se hočejo vsi na enak način in ostro soperstavljati potepanju, klatenju, beračenju itd., in če se na ta način eno uro v okolici noben berač z denari ali z živežem ne bi več podpiral, temuč se taki, ko bi ga popadli, zaprl v kako delavnico, kder bi si toliko zaslužil, kolikor mu je potrebno za silo; verjemite mi, da v kratkem noben potepuh nebi več sem prišel, in potem bi pri vsaki srenji en ponočni strežaj zadostoval, ki bi samo pazil na to, če bi po nemarnosti izšel ogenj, da bi ko najhitrej prebivalce na pomoč klical.

Semenko. Kako pa tedaj, če bi pri takem shodu kaki župan res obljubil, da bo po odločbi ravnal, kesnej pa ne bi ostal mož beseda.

Ljubomir. Tedaj — to bi se že moralo poprej odločiti — bi morala njegova srenja tirjati od njega odškodovanje kvara, ki se je zgodil po njegovi neskrbnosti, kar bi vsaka srenja gotovo storila, ker vsaka želi mir in varnost.

Semenko. Hm! hm! To bi res priganjalo župane k pazljivosti.

Iglič. Ali glejte, g. učitelj, na to mi je prišla neka posebna misel!

Ljubomir. Če je misel pametna, le naprej z njo!

Iglič. Ali se to ne bi dalo izpeljati tudi v velikem, kar ste zdaj povedali v malem?

Črtič. Kako to mislite?

Iglič. Boste taki čuli. Toliko je gotovo, da vse ljudstvo v Evropi želi mir in ga tudi potrebuje.

Semenko. Da, o tem smo vsi ene misli.

Iglič. Skorej v vseh evropskih državah ima tudi ljudstvo zdaj pravico govoriti o vladnih zadevah, kako pa bi tedaj bilo, če bi vse ljudstvo zahtevalo, da bi se zbrala velika skupčina vseh vladarjev, in da bi se k ti skupčini pozvali tudi zastopniki ljudstva, ki bi se pogovarjali o vseh potrebnih zadevah in se konečno s slovesno obljubo zavzeli, da hočejo vse skrbeti za mir!

Žalec. Za Boga svetega! Kolikokrat so že neki vladarji s slovesno prisego obljubili, da niti ne mislijo na vojsko, in so vendar kesnej ravno nasprotno storili. Na to se tedaj ni zanašati.

Iglič. Samo me poslušajte dalje! Jaz nisem zastoj rekel, da bi pri taki skupčini morali biti tudi zastopniki ljudstva. Ti bi tedaj tamo tudi morali slovesno izreči, da če bi njih vladar ravnal proti pogodbi in vkljubno začel vojsko, da bi mu njegovo ljudstvo tedaj vsako pomoč za vojskovanje odtegnolo, namreč, da mu ne bi dalo dače, in da bi vojaki bili potem njih prisega odvezani, in ne bi šli v boj. Če bi se to zgodilo, tedaj bi rad videl, kako bi se vladar bojeval?

Semenko. Da, če bi vsi ljudje enkrat prišli do tega, da bi tako postopali.

Iglič. Do tega morajo priti, drugače je pa vse zastopanje ljudstva in vse parlamentiranje toliko vredno kakor lanski sneg.

Črtič. Iglič ima celo prav. Ali še ljudstvo hoče dalje žrtvovati vse, kar ima najboljšega, s krvavimi žuli pridobljen denar, in kar je še mnogo več, kri in življenje svojih ljubljenih sinov in sicer samo zato, ker vladar nima nikdar zadosti in hoče zmirom privojskovati nove dežele?!

Iglič. Če se kaki oče rad preteplje in vsikdar prepriča, v krčmi grdo razsaja, kupice in steklenice tere, ktere mora potem plačati cela rodovina s težko zasluženimi denarji; ali tedaj njegovi odrasčeni sinovi nebi imeli prav, če bi ga spremljali in če bi hotel razsajati, da bi ga po sili domu peljali.

Semenko. To jim ne more nikdo zabraniti.

Ljubomir. Prav me veseli Iglič, da sem Vas na to misel napeljal.

Žalec. Kar je resnica ostane resnica, g. Ljubomir najdejo povsod pravo pripodobo, in kar so nam rekli o velikih in malih razmerah, je celo resnično.

Ljubomir. In Iglič je za meno to stvar prav dobro dalje razlagal, da se morem čuditi, da je to stvar tako dobro zapopal.

Brezovec. Zato pa jaz zmirom pravim, Iglič more biti minister zunajnih in notrajnih zadev, drugače Avstrija ne bo prišla do boljšega.

Semenko. Jaz pa taki dam svoj glas g. učitelju, ko bo enkrat prišlo do tega, da si bo v Avstriji ljudstvo samo volilo ministre.

Ljubomir. Lepa hvala, bojim se vendar, da mi vsi še ne bomo tega doživeli. — Veseli nas samo, da zidamo palače v zraku, ker, če se jedna podere, začnemo drugo. — Z Bogom.

Dopis.

Iz Ljutomera. Hočem nekatere podobnosti med bivšim in zdajnim bilježnikom ljutomerskim, Högelsbergerjem in Höchtlom navesti. Högelsberger ni v gospodarenju svojega premoženja napredoval, in to isto nesrečo ima tudi Höchtl. Högelsberger je veliko dedšino, Hächtl pa znamenit iznesek v številni loteriji dobil. Högelsberger je eden najodličnejših dopisateljev znanega ljubljanskega „Blatnika“, in Höchtl je tudi svoje skušnje čez Idrijo „Tagblatu“ zvesto priobčeval. Högelsberger je narodnjake zaradi dobička preganjal, in Höchtl ima tudi nad njihovim zatiranjem posebno veselje. Högelsberger, ko je materijalno in moralno propal, je zapustil Ljutomer, in Höchtlu gotovo tudi ne bodo v Ljutomeru rožice cvetele. Ali pa bodo ljutomerski stanovniki — s tem mislim nemškutarje — sirensko petje Höchtlovo tudi tako slepo sledili, ne morem še znati; ali vsa je podoba, ker Ljutomerčani te baže imajo posebno ljubezen do vrtoglavja (schwindel), rečeglasja (phrasengeklingel) itd., in malo čutja za bitnost. Ovi govorijo o „freiheitu, staatsgrundgesetzi“, da se na kratko izrazim, kakor kuharica de jure. Kaj pa porečete k sledeči pripovedi.

Pred 1864. letom ni bil sicer Högelsberger župan, ali vendar faktotum v občini; gospodarjenje z občinskim premoženjem se vendar ni dopadlo, in takrat je zdajni župan Steirer po novi šegi Steyer svoj glas v občinskih sejah povzdignil, ter občinskemu odboru zaradi gospodarjenja s tožbo pretil. Da sta Högelsberger in St. po tem neprijatelja postala, se razumeva, — ali to neprijateljstvo ni dolgo trpelo, St. se je do županstva popel, in kakor tak tudi ni lahko

računov polagal. On je videl, da ni nič boljši kakor Högelsberger, in ker sta se še v sovraštvu proti Slovincem slagala, sta se objela, poljubila, za odpuščanje prosila, od veselja jokala in prisegla, da bosta Slovincem z združenimi močmi na pota stala. Med tem pa se je javno mnenje po trgu razvijalo, da St. tudi ni mož, kateri bi svoji službi kos bil, in da se je tudi on vkljub temu, da je pri vsaki javni priliki refren imel „le složno moji ljubi tržani“, (Nur Eintracht meine lieben Mitbürger) bitno razpora vdeleževal.

Ljutomer ima veliko premoženje, pa je tudi bogat na nezdravih lužah. Cesta skoz „Hažgovce“ je slabejša kakor navadna občinska cesta, za polepšanje trga se malo ali celo nič ne stori, za to pa se denar izposojuje, obresti pa tako nemarno vtirjavajo, da se je bati znatne zgube.

Pričakujemo, da Hažgavčanci ne bodo dolgo tega mirno gledali, ampak se trsili, da se bo tudi na nje blagoslov občinskega premoženja izlil, in da se bo tudi njihova ulica ali cesta iz predpotopnega stanja v stanje kulture predstavila, ker čas ni več daleč, ob katerem bo nemškutarski zarod (eli-que) svoje zlonosno gospodstvo izgubil, na njegovo mesto pa bodo Slovenci stopili, katerim Ljutomer tudi sliši. Le imejmo potrpljenje in bodimo stalni, kakor naše geslo, Nulla dies sine linea (Noben dan brez koraka.)

Politični ogled.

Njih Veličanstvo cesar je sprejel adreso zbornice poslancev, kar se je pred kratkim v zbornici oznanilo.

V zbornici poslancev se je odobril predlog odseka za prevdarek državnih stroškov, po katerem se bode skoz 10 let vsako leto plačevalo 3,600.000 gld. za cesarsko dvoranstvo. Edini poslanec Mende se je temu vpiral in rekel, da se v desetih letih zna mnogo premeniti, zakaj tedaj tako daleko naprej kaj takega odločiti. Dalje se je sprijela postava, po kateri je delavcem privoljena pravica koalicije, t. j. postava, po kateri se smejo združevati. Dalmatinec Knezevič je interpeliral vlado, ali ne bo v tej sesiji že predložila zidanje železnice, ki bi vezala Dalmacijo z državo. Plenar je obljubil na to odgovoriti — Predlog je tudi storjen v obeh zbornicah, da se naj poviša plača učiteljem srednih šol. —

V ogerskem državnem zboru so poslanci neogerskih narodov nasvetovali, naj se magjarsko gledišče nebi podpiralo z državnim denarjem.

Poljski poslanci še zmirom sedijo v dunajskem državnem zboru, čeravno so že 8. t. m. zvedeli, da je v dotičnem odseku minister Hasner rekel: „Vlada celo poljske rezolucije ne more sprejeti“, in čeravno je poljsko demokratsko društvo v Lvovu že dalj časa celo odločno izreklo, da Poljaki naj izstopijo iz državnega zbora in da naj ne podpirajo s svojim sodelovanjem nemško ministerstvo.

Srbski vladni listi govorijo prav ostro in izpovedajo pred celim svetom, da Srbija ne bo nikdar dopustila, da bi Turki vzeli Črno goro. Važno je tudi to, da Turkom očitno pravijo, da bodo naše slovanske moči združene, če bi Turki hoteli vzeti on del slovanske zemlje.

Dalmatinci se ustavljajo ljudskemu popisovanju in tudi protestirajo soper to, da bi se delale nove vojaške trdnjave in ceste. Tedaj še ne bo tako hitro miru v Dalmaciji.

Na Českem namerjava vlada napraviti med rekama Labo in Veltavo pri Melniku stalen obtrdjen vojaški tabor. Vlada se morebiti boji krvavega upora. — Volitve dr. Brunnerja za mestnega župana v Pragi vlada ni potrdila, ravno tako tudi ni volitve dr. Rigerja potrdila, ki je bil izvoljen za prvomestnika okrajnega zastopa Hotjeborskega, ker sta oba deklaranta. Lepo spoštovanje srenjske in okrajne avtonomije.

V Ruski se po večih sodnijskih okrajih s baltičkih deželah vpeljavajo mirovne in protne sodnije, temu pa se tamošnji nemški baroni zlo zoperstavljajo, ker po tem zgubijo svoj upliv.

Iz Bukaresta se piše, da je ministerstvo ukazalo, da morajo vsi židi do dne sv. Demetrija zapustiti deželo, ki jo še po poprejšnem ukazu niso zapustili, in da se bodo uradniki kaznovali, ki ne bodo za to skrbeli. — V zadnji seji je bil v Bukarestu viharni preprič, vsled kterega se je ministerstvo odpovedalo, kar je knez sprejel, zdaj pa je v zadregi, ker ne more najti ministrov.

Pruska zbornica poslancev je našla, da je demarni minister Heydt ravnal proti posojilni postavi, in več izdal kakor je bilo dovoljeno, zbornica je zato sklenola, da se ta stvar mora natenko preiskati.

Iz Pariza so pretekli teden prišle najvažnejše in prav resnobne novine. 7. t. m. je namreč v mestu nastal velik nemir in zbralo se je mnogo tisoč ljudi; vzrok je bil ta, da je vlada dala s silo zapreti poslanca Rochefort-a, prijatelja republikancev. Rochefort je sicer nagovarjal ljudi, naj se pomirijo, to vendar ni nič pomagalo in ljudstvo je začelo delati barikade in streljati iz pištol. Za republikance še vendar ni prišel pravi čas, in noben mestjan se ni vdeležil punta; vojaki so zato nemirneže v kratkem brez streljanja razgnali. Rochefort je zdaj v ječi in ljudstvo je spet nekoliko pomirjeno, misli se vendar, da mir ne bo dolgo trajal.

Italija si nekoliko pomaga, iz proračuna za l. 1870 se namreč vidi, da se bodo državni stroški za več milijonov pomanjšali.

Turk se posvetuje, kako bi svojo pomorsko vojsko nekoliko okrepil in pomnožil. Bo težko šlo.

Angleški prestolni govor obeta, da se bo ohranil mir.

Novičar.

(Čitalnice slovenske) so to zimo že napravile mnoge prav lepe veselice in besede, znamnje, da je narodno življenje v Sloveniji spet prav živahno. Tako se piše iz Trsta, da se je v tamošnji čitalnici začelo spet živo gibanje, in da je v kratkem pristopilo nad 40 novih udov, in da se jih vsak dan več vpisuje. — 2. t. m. je bila na čast Vodnika izvrstna beseda v čitalnici Rojanski, ki si je on dan izvolila pesnika Koseskega za častnega člana. Čitalnica Ljubljanska je tudi na on isti dan in v on isti namen napravila veliko besedo, pri kateri se je izvršila v občno pohvalo Dav. Trstenjakova alegorija „Vodnik v Olimpu“. Lepe besede so imele dalje čitalnice: Ljutomerska, slov. Bistrička, Zavska, Postojnska in Mariborska. Vse se giblje, vse dela, le tako naprej če hočemo zmagati. Živele čitalnice slovenske.

(Železnica ljubljansko-trebiška) se prav marljivo dela, čeravno je mnogo snega in velik mraz, vendar dela na nji na dan 5250 delavcev.

(V Loki blizo zidanega mosta na Štajarskem) se bo v kratkem osnovala nova čitalnica, ktere glavni namen bode le poduk; tedaj ne bo plesov in tombole, kar je celo prav; ker beseda „čitalnica“ je izpeljana iz besede „čitati“, (brati knjige, časopise itd.) pa ne iz besede „ples“.

(Zlata Praga) ima po novem štenju 230.000 prebivalcev, katerih je od leta 1857 narastlo za 14.525 duš.

(„Društvo dobročinja“) vzajemne pomoči slavjanske pod zaštitom njegove visosti Aali Paše, je imenovalo dr. V. Zarnika, deželnega poslanca za svojega častnega uda in mu poslalo, lepo, v slovenskih barvah izdelano diplomo.

(Istrijani) v Kastvi so poslali škofu Strossmayerju čestitko zaradi njegovega možatega obnašanja pri vesolnem zboru v Rimu. Strossmayer se je telegrafično zahvalil.

(Slovenski jezik v deželnih uradih Kranjskih) bo upeljan od 1. marca t. l. počenši. Nemškimi občinam se bo vendar pisalo nemški, vojaškim uradnjam in takim privatnim ljudem o katerih se gotovo vé, da ne vejo slovenski. Nemške vloge se bodo reševale nemški itd.

(Pri besedi čitalnice mariborske) 12. t. m. je govoril dr. Zarnik in sicer o širjenju in zamiranju raznih plemen in je statistično dokazal, da se ne širijo vsikdar tista plemena, ki so najbolj izobražena, na škodo manj izobraždnih, temuč, da se to godi po dozdaž že ne preiskanih naravnih postavah in po neki posebni nadvladni zmožnosti plemena, ktera je že plemenu prirojena. Tako se post. v Ogerski množijo Rumuni na škodo višje izobraženih Madjarov.

(Nova kmetijska šola v Gorici) se je odprla 25. januarja t. l. slovesno v deželni dvorani. Govoril je pri tej priložnosti deželni glavar Pace; kojega govor je učitelj kmetijske šole g. Pavše tudi slovenski ponavljal; potem je govoril c. k. okrajni glavar Bar. Pino italijanski in slovenski, za njim predsednik kmetijske družbe g. Coronini in Ohlsen, vodja novega učilišča. Najbolj se je dopal govor g. Coroninita, ki je posebno povdarjal mnoge zasluge bivšega ministra grofa Potockiga za povzdigo kmetijstva v Avstriji. Vpisanih učencev je zdaj že 66. Bog daj srečo.

(Loška občina poleg zidanega mosta) je poslala zaupnico g. okrajnemu glavarju Vrtiču.

(Baron Kübeck) sedajni deželni prvosednik na Koroškem je pristopil k učiteljskemu društvu za Koroško, in je ob enem izročil temu društvu 400 gold. iz zapuščine Pflügel-nove. Res prav lepo darilo, kakih bi bilo potrebno tudi drugim učiteljskim društvom.

(Potrjene šolske postave) o pravicah ljudskih šol so: V Zgornjem Avstrijskem, Solnogradskem, Českem, Moravskem, Koroškem in Vorarlberškem. Štajarci in Kranjci pa še le naj čakajo.

(Novi svet.) Neki človek, ki je bil leta 1832 obsojen v ječo do smrti in sicer zaradi tega, ker se je vdeležil razbojnega umora, je pred kratkim bil po milosti izpuščen iz ječe. Ko je prišel ven ni poznal niti železnice niti telegrafa.

(Velika starost.) V št. Pöltnu na Avstrijskem je pred kratkim umrl neki tamošnji mestujan, ki je bil 126 let star. Zapustil je 7 otrok, 4 unuke in 2 praunuka.

Slavni srenji sv. Donata pri Rogatcu.

Prinesla sta „Slovenski Gospodar“ v štev. 2 in „Slov. Narod“ v štev. 6 Vaš meni mili pozdrav in zahvalo za branitev slovenskih pravic v deželnem zboru Štirskega. Ta glas meni tembolj do srca sega, ker pride od mojih bližnjih prijateljev, od mojih vrlih volilecev.

Milo je viditi, kako Slovenci se hvaležne skazejo vsakemu njim dobro hotečemu, tudi za male zasluge, viditi, kako se užge duša za dušo v ljubezni do naroda, in kako prešinja ljudstvo resnobno prepričanje, da za slovenski rod na svetu ni drugega oetja iz svojega pogubljivega in žalostnega stanja, nego zedinjenje vseh Slovencev v eno državo-pravno skupino. Dokler tega ne dosežemo, naj bo to zedinjenje vedno naše geslo; vse drugo, kar je treba, bo potem prišlo.

Naj sprejme slavna srenja od mene izraz visokega spoštovanja in srčne zahvale.

Borovje, dne 9. februarja 1870.

M. Herman,
slovenski poslanec.

Tržna cena pretekli teden.

	V Varaž-		V Mariboru		V Celju		V Ptuj	
	dinu							
Pšenice vagan (drevenka)	4	15	4	55	5	—	4	20
Rži	2	65	2	85	3	30	2	80
Ječmena	2	70	0	00	3	60	0	—
Ovsa	1	80	2	10	2	—	2	—
Turšice (koruze) vagan	2	70	2	90	2	80	2	50
Ajde	2	60	2	80	2	75	2	20
Prosa	2	26	2	80	3	50	2	70
Krompirja	1	25	1	25	1	25	1	20
Govedine funt	—	19	—	25	—	24	—	25
Teletnine	—	24	—	26	—	24	—	26
Svinjetine črsteve funt	—	25	—	26	—	24	—	26
Drv 36" trdih seženj (Klafter)	10	—	10	50	9	—	12	—
" 18"	—	—	6	20	0	00	—	—
" 36" mehkih "	4	—	0	00	6	70	8	50
" 18"	—	—	0	00	—	—	—	—
Oglenja iz trdega lesa vagan	—	80	—	60	—	55	—	60
" " mehkega "	—	50	—	50	—	50	—	50
Sená cent	2	—	1	90	1	30	1	80
Slame cent v šopah	1	40	1	30	0	85	1	20
" " za steljo	1	10	0	90	0	65	—	80
Slanine (špeha) cent	38	—	27	00	36	—	28	—
Jajec pet za	—	10	—	10	—	10	—	10

Cesarski zlat velja 5 fl. 82 kr. a. v.

Ažijo srebra 121.35.

Narodno drž. posojilo 70.45.

Loterijne srečke.

V Gradcu 12. februarja 1870: **86 62 90 79 10**

Prihodno srečkanje je 26. februarja 1870.

 Vsak gosp. naročnik, ki se bode zdaj oglašil, še dobi vse liste tega tečaja „Sl. Gospodarja.“